

Ramon Vila

Ramón Vila Capdevila, també conegut com "Pasos Largos", "Caracremada" i per "Capità Raymond" a la resistència francesa, va ser un dels guerrillers més destacats del maquis català.

D'un valor i coratge personal extraordinari mai no va tolerar el feixisme, que va combatre fins a la mort.

L'altre cap guerriller del Berguedà, Marcel·lí Massana, deia d'ell: "En Ramón fou, sens dubte, el millor de tots nosaltres".

Era un home alt, amb una gran força física. De cos ample, i de fesomia enèrgica, ulls vius, front ample amb un aire entre selvàtic i tímid. Era senzill i modest, amb una gran agilitat.

Nascut en el petit poble de Peguera, al Berguedà, el 1908. De petit li deien "En Maroto" que era el nom de la masia on vivia. Als 12 anys, l'agost de 1920 estava amb la seva mare, la Dolors, recollint llegums, en un dia molt ennuvolat. Va començar a ploure i de cop, un llamp seguit d'un gran tro els va caure al damunt, la Dolors va morir i al seu fill, el Ramón, li va quedar la cara cremada. Dos anys més tard, quan en tenia 14, va marxar a treballar a una fàbrica tèxtil de la Pobla de Lillet.

En aquells anys, els anys vint, molts industrials barcelonins, o d'altres zones industrials, amb la condició d'augmentar els seus guanys, traslladaven les indústries sobretot les tèxtils, cap a la zona alta del Llobregat, pagant un sou de misèria, exercint una explotació i un cabdillisme humiliants. Per poder sobreviure, nens i nenes de nou a catorze anys, havien de treballar durant 10 o 12 hores diàries. Així, en aquest ambient d'injustícia social, que sofria, dia a dia, Ramón Vila, a causa de el seu caràcter i temperament rebel, participà des de molt jove a les lluites obreres de la Conca minera del Berguedà.

A la Pobla de Lillet on treballava 11 hores diàries, va dur a terme el seu primer sabotatge, l'hivern del 29 al 30, contra un empresari que acabava de renovar la seva maquinària i va deixar sense treball un centenar de companys seus. Així, un dissabte a la nit, va col·locar explosius en la nova maquinària, però una càrrega va explotar abans d'hora, ferint-li la cara i les mans. Com a conseqüència d'aquest atemptat va ser detingut i empresonat a Manresa. No va obtenir la llibertat fins el 14 d'abril del 31, és a dir, fins a la proclamació de la república.

En el mateix mes d'abril torna a la Pobla de Lillet, però no troba feina, i se'n va a treballar a les mines de carbó de Fígols, on de seguida destaca com a líder entre els miners cenetistes. Tots els diumenges baixava de Fígols a Berga, caminant, per a veure la seva germana petita, que vivia amb uns oncles i a qui estimava molt. Ramón, després de veure la seva germana, se'n tornava a Fígols al capvespre.

De vegades, les seves anades a Berga tenien un altre sentit, ben diferent. Ramón va participar en l'aixecament de l'Alt Llobregat del 32. Va estar empresonat durant sis mesos, primer a Manresa i després a Barcelona.

L'estiu del 32, a la sortida de la presó, se'n va anar a fer de llenyataire i de pagès, tornant a Fígols el

febrer del 36 a treballar de nou a les mines.

Aquest mateix any, baixa a Barcelona en una mostra de solidaritat amb els vaguistes del tramvia, intervé activament en la vaga, que volien avortar els escamots d'Estat Català. Va ser detingut i empresonat a la Model de Barcelona, per a ser destinat, després del judici a la presó de Sant Miquel dels Reis a València.

Va ser alliberat pels treballadors, el 19 de juliol del 36, a l'inici de la guerra. Es va allistar a la Columna de Ferro, valenciana, i va passar a lluitar al front de Terol, fins el març del 37, que van ser militaritzades totes les columnes.

Llavors, torna a Fígols a treballar de miner, i participà en la colectivització.

El 1937, quan criden la seva quinta del 28, se'n va anar amb el seu amic Ramon Casals i Casafont, a la 153 Brigada Columna Terra i Llibertat.

El 39 es va exiliar a França, on va ser internat al camp de concentració de Saint Cyprien. El 1940 va ser traslladat al camp d'Argelés, d'on va escapar al poc temps d'arribar.

Juntament amb altres llibertaris, va passar a organitzar la resistència llibertària a Catalunya, amb la creació de grups volants, que actuaven a l'un i altre costat dels Pirineus.

Va ser detingut el 43, pels alemanys, a Perpinyà, per no dur documentació suficient, va estar pres durant dos mesos al Castellet. Va haver de treballar amb els alemanys, a l'organització TODT, en una mina d'alumini a Bédarieux prop de Nimes, fins a que el 1944, assolí escapar-se, i es reintegrà a la resistència francesa de Lemoges, després ingressà al conegut maquis de Rochechouart, a l'Haute Vienne, on se'l conegué pel "Capità Raymond". Lluità primer, amb "L'Armée Secrète", i després amb els "Franc-Tireurs-Partisans".

En el maquis francès, va actuar en tots els combats de lluita oberta, però es va negar sistemàticament a prendre part en operacions de neteja i escarment. Així, no va permetre mai que s'afusellés cap home. El Capità Raymond deia: "Ni durant la revolució a Catalunya, ni en la resistència a França, mai no vaig voler intervenir en execucions ni en res de semblant. Un enemic vençut ja no és un enemic, i matar homes indefensos no és propi dels homes".

La seva especialitat eren els sabotatges, va fer saltar un gran nombre de trens blindats alemanys, especialment un de la SS, carregat amb tancs i material bèl·lic pesat, que es dirigiria a Normandia quan ja havia tingut lloc el desembarcament dels aliats. Com a represàlia, alguns destacaments motoritzats alemanys de la 2ª Panzer divisió van arribar al poble d'Orador sud Glaine i van cremar vius als 1500 habitants del poble. Com a resposta a aquesta acció contra la població civil, el "Capità Raymond" i els 200 guerrillers de "L'Armée Secrète" van assaltar i van aniquilar tota una divisió alemanya a Oradour sud Vèze.

Ramón Vila va imprimir en el seu grup, la seva experiència i l'eficàcia guerrillera, convertint-se en un dels grups més llegendaris de l'Haute Vienne. Encara avui, és viva, en la memòria popular d'aquesta regió francesa, la història del maquis del "Capità Raymond".

La seva dedicació i el seu valor van ser reconeguts per les autoritats franceses, que li van concedir

el màxim guardó, el de la legió d'Honor que, naturalment, va rebutjar.

Després de ser aniquilat l'últim reducte nazi a França, es va dirigir cap al sud, no molt lluny del Pirineus, passant una temporada al "Mas d'Azil", amb el seu amic de Berga, Ramón Casals. Els dos es guanyaven la vida fent macarrons i fideus amb una maquineta. Més tard trobarà treball en una línia telefònica.

Torna a Catalunya, per a continuar la seva lluita contra el franquisme. Feia de guia de la CNT, amb el nom de Ramón Llaugí, travessant en múltiples ocasions el Pirineu, tant per a transportar carregaments d'armes per als grups d'acció, com per a traslladar activistes a l'altre costat del Pirineus.

Col·labora amb diversos grups de guerrillers, com els de Faceries, Massana i Quico Sabater.

Ramón Vila creia que el sabotatge contra les torres d'alta tensió i instal·lacions de subministrament elèctric, era l'única manera d'acabar amb el règim franquista, l'única opció al seu abast per a acabar amb l'economia de l'estat.

El maig del 47, arran d'una visita de Franco a les mines de Sallent, el dia 17, va dirigir un grup de 50 guerrillers, que havien d'atemptar contra el Dictador, però degut a un accident van haver de fer marxa enrere.

El 48 i 49 "Caracremada" dinamita dues vegades les conduccions elèctriques dels carburs de Berga i també les línies d'alta tensió entre Prats de Lluçanes i Berga.

L'any 1953, la CNT a l'exili va desautoritzar la lluita armada, però "Caracremada" va mantenir el combat pel seu compte, que ell havia començat el 1930 a l'Alt Llobregat. Va ser inútil la conversa que va mantenir l'any 59, a Prada de Conflent amb Marcel·lí Massana, que el volia convèncer perquè deixés la lluita armada. Va faltar molt poc, perquè Massana que ja havia deixat les armes l'any 50, les tornés a agafar per anar-se'n amb el Ramón.

Fins el 1963, va realitzar diverses incursions a Catalunya, principalment a les comarques del Bages i del Berguedà. Des del Canigó, entrava a Catalunya per la Molina, la Collada de Tosses, Vall-Ter o Setcases. Ramón Vila comptava amb l'ajut de nombroses masies on podia dormir i menjar, sobretot a la zona de Prats de Lluçanés, on llavors encara hi havia militants camperols clandestins. Les incursions les solia fer de la primavera fins a l'estiu, de vegades sol, i altres acompanyat d'un grup o amb un altre guerriller. Qui també el va acompanyar moltes vegades va ser un altre guia de muntanya anomenat Jesús Martínez Maluenda "El maño" que encara avui, des del seu exili de Toulouse ens apropa a la figura difuminada de Ramón Vila Capdevila.

Paradoxalment, Ramón va ser un dels guerrillers que més va actuar, i de qui menys accions es coneixen, degut a la seva modèstia i al seu caràcter introvertit i personalista, i al fet que tots els seus companys de lluita van morir en combat o afusellats.

L'última acció de Ramón Vila "Caracremada" fou a finals del juliol de 1963. Travessava el Pirineu prop de Solsona, Serra del Pinós i seguia pel Cardener, fins a arribar a Palà. Després va anar fins a Camps i Fals, i va seguir fins a Sant Joan de Vilatorrada, pels voltants de Coll-Baix. Anava per la Font de la Rel i pel marge del rierol de Rajadell. Seguia la via fèrria, fins a arribar al desnivell de Can

Prim. Allà es va aturar. El seu objectiu (una vegada més) eren les torres de conducció de línies d'alta tensió que subministraven energia elèctrica a Barcelona.

El 2 d'agost cap a les onze de la nit va col·locar les càrregues a les torretes. L'explosió es va produir a primeres hores de la matinada. I va reprendre el camí de tornada, Però de les tres explosions, sols en va escoltar dues, i en contra de la seva acostumada prudència, va tornar cap enrera per a comprovar l'explosió de la tercera càrrega. Va arribar i va comprovar que les tres torres havien caigut.

Quan encara era de nit (dia 3) va tornar cap a la zona de Calders. Travessant el riu Cardener, es va internar pel bosc que s'estén entre Sallent i Balsareny.

La nit del 6 al 7 d'agost va travessar el riu Llobregat en direcció cap a Calders. El dia 7 d'agost a les 12'30 nit en un enfrontament amb la guàrdia civil en el qual no va tenir ni temps de disparar, queia mortalment ferit. L'últim guerriller català va ser assassinat en el paisatge de la Creu del Perelló, situat entre els termes municipals de Castellnou del Bages i Balsareny. La seva agonia va durar fins a les set del matí. Va morir amb l'esquena acomodada en la seva motxilla. A les mans encara hi tenia una metrallera. Va estar agonitzant tota la nit, ja que la Guàrdia civil de la 231 comandància de Manresa, composta per uns 200 guàrdies, no van gosar apropar-s'hi. Immediatament, va córrer la notícia per les comarques del Bages i del Berguedà, com un llampec: "En Maroto és mort!, l'han matat les cadeneres!".

Va ser enterrat, a l'altra banda del mur del cementiri de Castellnou del Bages, sense creu ni referència, oblidat entre el follatge.

El 7 d'octubre del 78, a Sallent, la CNT li va fer un homenatge, hi van acudir més de 2000 persones la meitat de les quals provenien de la comarca. Però l'acte va ser prohibit pel governador civil, i el poble va ser ocupat per la guàrdia civil, el cementiri on està enterrat també. Després de 15 anys de la seva mort, encara no li perdonaven la seva vida revolucionària. El 1978, tornava a ser un "malfactor", "facineroso", "perillós criminal" i "bandit a sou dels enemics d'Espanya exiliats a l'estranger", segons l'estil noticial del periodista Enrique Rubio.

Amb la mort de Ramón Vila Capdevila, arribà el final històric del maquis antifranquista a Catalunya. Ramon Vila va reposar fins fa cinc anys sense un senyal que indiqués que allí dormia un heroi de la resistència francesa contra el nazisme, un lluitador antifranquista.

El 2000, fou enterrat dignament, una placa de vidre recorda als excursionistes i viatgers que allí reposa el darrer guerriller antifranquista. Entre els arbres el vent xiula:

En Maroto és mort;

l'han matat les cadeneres.